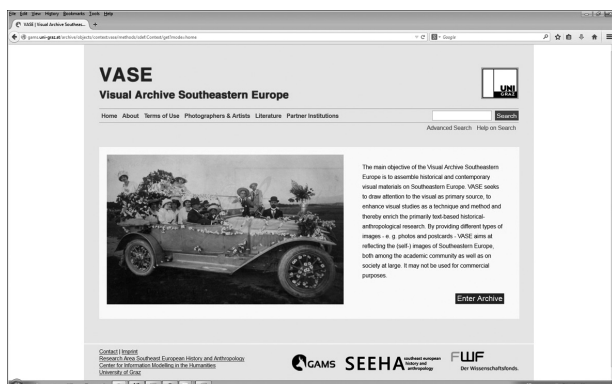

Слободан Мандић, историчар
Историјски архив Београда

Прикази сајтова (веб адресар) XVII – Визуелно наслеђе Југоисточне Европе –

University of Graz, Institute of History / Research Area Southeast
European History and Anthropology – SEEHA (Director: Karl Kaser),
VASE – Visual Archive Southeastern Europe,
<[http://gams.uni-graz.at/archive/objects/context:vase/methods/sdef:
Context/get?mode=home](http://gams.uni-graz.at/archive/objects/context:vase/methods/sdef:Context/get?mode=home)> (12. V 2014).

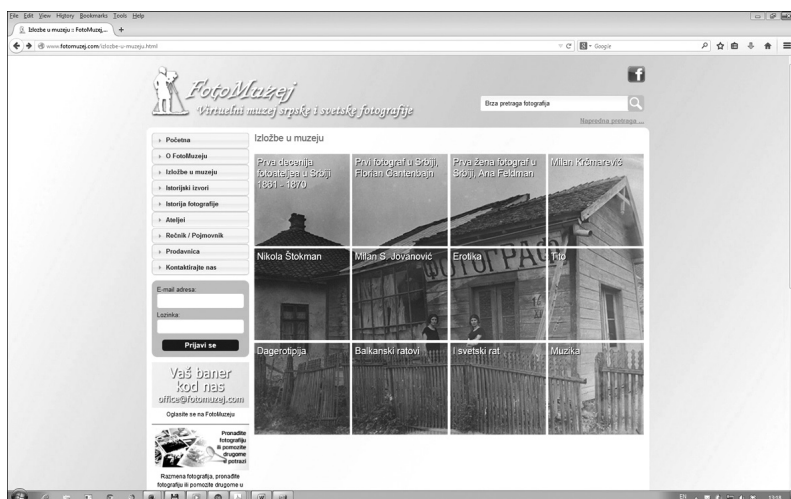

Визуелни архив Југоисточне Европе (BACE) настао је на темељу идеје о стварању базе података и првобитне верзије Архива у оквиру пројекта *Породичне структуре и етницитет – студије случаја из Македоније*, а изворну базу развили су Барбара Дерлер и Георг Пивонка. Потом је база комплетирана у склопу пројекта

Визуализација породице, родни односи и тело. Балкан од око 1860–1950. Оба пројекта финансирао је Аустријски фонд за науку. Примарни циљ Визуелног архива Југоисточне Европе јесте сакупљање историјског и савременог визуелног материјала из региона и наглашавање визуелне димензије примарних извора, чиме би визуелне студије у техничком и методолошком погледу обогатиле примарно текстуално оријентисана историјска и антрополошка истраживања. У складу с тим опредељењем тим стручњака са Универзитета у Грацу је у ту базу података до сада уврстио око 2.500 историјских слика, попут фотографија и разгледница. Материјал су прикупљале партнерске институције и индивидуални колекционари из Аустрије, Босне и Херцеговине, Бугарске и Србије, а током истраживања и изучавања на Универзитету у Грацу (Институт за историју,

истраживање историје и антропологије ЈИ Европе) Архив ће се даље развијати. Основна секција сајта *Фотографи и уметници* база је података која се може претраживати према више критеријума (тематска поља, локације, фотографи и уметници). Сваки дигитални објекат унет у базу садржи и детаљан опис, а корисници га појединачно могу експортирати и у pdf формат. Поред изузетно богате базе визуелног материјала, адекватног и сврсисходног техничког решења, корисницима ће свакако од користи бити и веома детаљан попис литературе, где неки од наслова садрже и хиперлинкове за преузимање у електронском облику на другим локацијама.

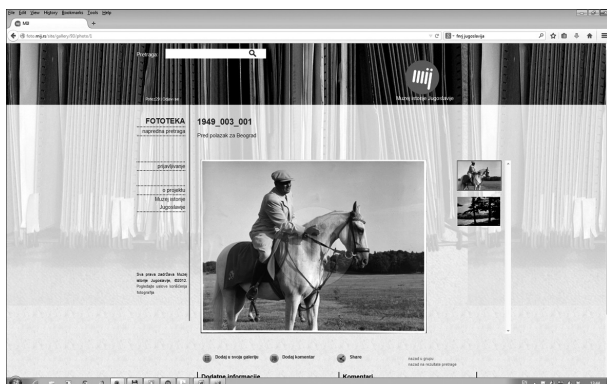
ФотоМузеј, виртуелни музеј српске и светске фотографије <<http://www.fotomuzej.com>> (14. V 2014).

Сајт удружења основан је са циљем прикупљања, систематизације, дефинисања и приказивања јавности фотографије као историјског и културолошког артефакта путем савремених информационо-комуникационих технологија. Удружење су основали Живојин Стевановић, Зоран Тртица, Немања Станковић, Мирослав Александрић и Владимир Јаношев. Повезавши се заједничким интересовањем за трагове прошлости записане на специфичном медијуму (дагеротипија, амбротипија, феротипија, негатив на стакленим плочама, фото-негатив и фотографија), чланови тог удружења направили су збирку од око сто хиљада фотографија, а на сајту су похрањене око три хиљаде фотографија и подаци о 185 српских фотографа и фото-атељеа. Иако са комерцијалним доменом и могућности куповине фотографија, оригинала или реплика, књига, мапа и других докумената, посетиоци сајта на том месту имају и многе

друге могућности, почевши од прегледања доступног визуелног материјала, у секцијама *Изложбе у музеју*, *Историјски извори* (Фотографије из књига, Мапе), *Историја фотографије* (Фотографија у свету, Стара српска фотографија), *Атељеи*, а у оквиру истих секција налази се и велики број одредница и информација о најразличитијим аспектима историје фотографије. Посебно треба истаћи одељак *Речник / Појмовник*, где су уврштени бројни појмови чије познавање је неопходно свакоме ко се занима за то важно подручје проучавања прошлости путем визуелних трагова.

Музеј историје Југославије, Фототека, 2012. <<http://foto.mij.rs>> (15. V 2014)

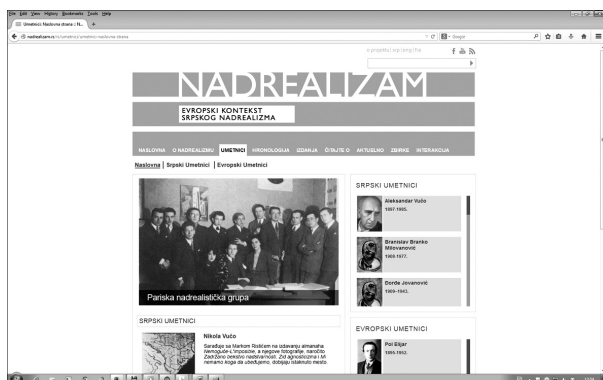

Настао као резултат пројекта дигитализације богате фото-грађе, Музеја историје Југославије (МИЈ), сајт Фототека МИЈ, корисницима омогућава коришћење базе фотографија доступних на том месту. Од око 150.000 црно-белих фотографија и 800.000 негатива у поседу Музеја, који показују све значајне догађаје у којима

је учествовао и којима је присуствовао Јосип Броз од 1947. до 1980. године, до сада је у базу уврштено и онлајн доступно 20.000 фотографија. Пројектни задатак који су себи поставили сарадници МИЈ ради изналажења нових приступа културном наслеђу, што подразумева унапређивање доступности музејског материјала и начина његове експлоатације, успешно је остварен у виду: прегледног и једноставног дизајна сајта, темељно индексираних фотографија према добро одабраним критеријумима, примереном софтверу, упутству за коришћење фотографија, одличном тексту са најважнијим информацијама о самом пројекту и пројектном тиму (што није чест случај у иначе ретким подухватима овакве врсте када су у питању садржаји на српском језику на интернету). Најважнију секцију сајта представља одељак за напредну претрагу дигитализоване фототеке која се може претраживати према времену, кључној речи, личностима, државама, местима и билатералним односима, а за сваки од тих критеријума може се посебно излистати списак доступних индексираних речи. Корисницима је такође омогућено регистравање на сајту, да би се креирањем сопственог налога могла

правити галерија фотографија по избору. Уз претпоставку да ће пројектни тим убудуће и додатно побољшати могућности које се пружају корисницима сајта, надамо се да ће бити исправљени ситнији пропусти, попут хронологије историје Југославије на месечном нивоу, која је дата само за јануар и фебруар (линкови на почетној страници), или повремена немогућност приступа сајту.

Александра Мирчић (аутор пројекта), Европски контекст српског надреализма, <<http://nadrealizam.rs>>

Основна идеја пројекта *Европски контекст српског надреализма* јесте да се што стручније и обухватније искористе капацитети које пружају збирке, фондови, архиви и библиотеке које чувају уметничка дела или документацију везану за надреализам. Главни циљ пројекта је подстицање прикупљања и приказивање

целокупне културне баштине везане за српски и европски надреализам на једном месту, са посебним нагласком на истраживању, едукацији и комуникацији. Покренуо га је Музеј савремене уметности, а у пројекат су укључене и друге релевантне институције у Србији које чувају уметничка дела или се баве истраживањем надреализма. Поред поља за претрагу, навигација кроз веома богат садржај сајта (текстови, фотографије, архивска грађа, часописи, књиге и друге публикације) олакшана је прегледношћу и дизајном презентације. Основне секције сајта су: *О надреализму* (Увод, Визуелна уметност, Књижевност, Филм), *Уметници*, *Хронологија* (дата само за године 1910, 1911, 1912), *Издања*, *Читајте о*, *Актуелно*, *Збирке*, *Интеракције* (Интерактивна мапа, Puzzle, Колаж, Направи сам, Аутоматска поезија). Добро одабран назив пројекта је на интернет презентацији додатно поткрепљен посебним одељцима о европском и српском надреализму (уметници, издања, контакти са Француском). Иако са неколико ситних недостатака (немогућност напредне претраге, недовршеност секције *Хронологија*, „мртви“ линкови ка друштвеним мрежама), сајт Европски контекст српског надреализма представља важну новину у светском сајбер простору, а томе свакако додатно доприноси и доступност презентације на српском, енглеском и француском језику.

**Историјски архив Београда, „Претрага слика Историјског архива Београда“, у: Претрага фондова и збирки,
<<http://www.arhiv-beograda.org/index.php/rs/fondovi-i-zbirke/pretraga-fondova>> (14. V 2014)**

Унапређена интернет презентација Историјског архива Београда, пуштена у погон почетком маја 2014. године, у одељку *Фондови и збирке* посетиоцима омогућава претраге архивске грађе преко Јанус претраживача (попут Гугла), у оквиру кога постоји и посебна претрага визуелног материјала у секцији *Слике*.

Из 518 фондова и збирки, и 98.116 записа унетих у базу, корисници могу добити информације и за 3.244 сликовна записа, од којих је више од 1.600 са дигиталном копијом документа. Претрага слика врши се у пољу *Садржај*, где се може користити цела реч, део речи, или две речи спојене знаком (+), а филтер омогућава излистивање резултата са дигиталном копијом. Базиран на ISAD(g) међународном стандарду за опис архивске грађе, сваки документ је описан у неколико поља (сигнатура, ниво, наслов, количина, настанак, садржај), а дигитална копија је дата у линкованом пољу са називом *Додатак*. Треба истаћи и да је ово редак, ако не и јединствен случај да на сајтовима наших архива постоје описи, тј. информације о архивској грађи до нивоа документа. Омогућавајући приступ информацијама о архивској грађи, дигиталним копијама фотографија и визуелном материјалу из својих фондова и збирки, Историјски архив Београда свим заинтересованим корисницима пружа додатни облик упознавања са богатствима које чува у својим депоима, а тиме врши и веома важну функцију промовисања своје делатности путем савремених технологија.